

З ІСТОРІЇ МІКРОСКОПА В ХАРКОВІ: І. П. ЩЕЛКОВ І О. В. ГУРОВ

В середині XIX сторіччя в харківській науці настала епоха мікроскопа. На зміну окремим винятковим випадкам застосування мікроскопа в практиці вченими, цей потужний пізнавальний прилад, завдяки його застосуванню двома видатним природодослідниками Іваном Петровичем Щелковим (1833–1909 рр.) та Олександром Васильовичем Гуровим (1843–1921 рр.) міцно і назавжди увійшов у вжиток.

За своєю основною спеціальністю І. П. Щелков був фізіологом. Він отримав ґрунтовну підготовку в Харківському університеті, яку продовжив в університетах Відня, Праги, Берліна та Парижа. Його справедливо називають засновником Харківської школи фізіологів. Видатні організаторські здібності І. П. Щелкова проявилися не лише в його адміністративній діяльності (він був ректором двох університетів – Харківського і Варшавського), а й в тому, що він став засновником першої в Російській імперії фізіологічної лабораторії. У цій лабораторії завдяки мікроскопу І. П. Щелков здійснив важливі наукові відкриття.

Під стать йому був його молодший сучасник – О. В. Гуров. Якщо І. П. Щелков активно застосовував мікроскоп під час дослідження в галузях фізіології та медицини, то О. В. Гуров зосередився на застосуванні прилада в дослідженні зразків гірських порід, які геолог привозив зі своїх численних експедицій. Як і І. П. Щелков, О. В. Гуров був чудовим організатором: він створив у Харківському університеті геологічний кабінет, який також був одним з перших в Імперії.

До І. П. Щелкова та О. В. Гурова викладання багатьох важливих природо-наукових дисциплін носило абстрактний, часто далекий від практики, характер. Ці два новатора науки змогли спрямувати розвиток своїх галузей знань на міцний ґрунт експериментів. За своїми світоглядними переконаннями вони відносились до позитивізму, який найголовнішим проголошував лише те, що було науково доведеним. Все це зумовило схильність інтересів Харківських вчених у бік методу, експерименту. На викладацьких теренах і І. П. Щелков, і О. В. Гуров своїми широ-

кими науковими дослідженнями внесли в студентські лекції прийоми демонстрації, що значно покращило читання багатьох предметів.

Мананкова В. Л.
НТУ «ХП»

НАУКОВО-ОСВІТНЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЕОНІДА ЛЕОНІДОВИЧА ТОВАЖНЯНСЬКОГО

Професор Леонід Леонідович Товажнянський відіграв та продовжує відігравати велику роль у суспільному житті Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» і тому я вважаю, що кожна людина, яка себе поважає і вчиться в цьому університеті повинна знати і поважати цю видатну постать.

Народився 26 квітня 1933 року в місті Слов'янську Донецької області в родині службовця. Пройшов трудовий шлях від асистента, доцента, проректора з начальної роботи, першого проректора до ректора Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Леонід Леонідович Товажнянський – визнаний організатор вищої технічної освіти в Україні. Він зробив значний внесок у створення переліку спеціальностей, адаптованих до європейського освітнього простору.

Під його керівництвом створені в університеті нові кафедри та факультети, а три експериментальні бази НТУ «ХП»: НДПКІ «Молнія», Інституту Іоносфери та кафедри турбіно будування. Ці установи віднесені до наукових об'єктів, які становлять Національне надбання України. Він організує роботу, спрямовану на підвищення ефективності наукових досліджень та впровадження розробок на провідних підприємствах України і зарубіжних країн, активно сприяє пропаганді наукових досліджень.

Л. Л. Товажнянський велику увагу приділяє розвитку матеріально-технічної бази. Приймав участь у проектуванні та будівництві двох навчальних корпусів, палацу спорту, спортивної бази в Алушті, науково-дослідного комплексу інституту «Молнія». За його участю створено медичний центр та центр первинної медичної допомоги студентам «Радмір-політех», сучасний центр високих технологій у машинобудуванні. Закінчилося будівництво книгосховища фундаментальної бібліотеки ХП на 2 млн. томів.